

20.05.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**20 Mayıs 2024
Pazartesi**

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

20 Mayıs 2024 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Karaelmas Siber Güvenlik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Kariyer Planlama Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Maden Makinaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Medeniyet Araştırmaları ve Değerler Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Obezite ve Diyabet Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Özel Eğitim Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Roman Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sakine-Şevki Yurtbay Gıda Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

TEBLİĞLER

- 2024 Yılı Nisan Ayına Ait Dahilde İşleme İzin Belgelerinin (D1) Listesi
- 2024 Yılı Nisan Ayına Ait Yurt İçi Satış ve Teslim Belgelerinin (D3) Listesi
- 2024 Yılı Nisan Ayına Ait Hariçte İşleme İzin Belgelerinin (H1) Listesi
- 2024 Yılı Nisan Ayına Ait Firma Talebine İstinaden İptal Edilen Dahilde İşleme İzin Belgeleri Listesi
- 2024 Yılı Nisan Ayına Ait Resen İptal Edilen Dahilde İşleme İzin Belgeleri Listesi

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 1/2/2024 Tarihli ve E: 2023/177, K: 2024/30 Sayılı Kararı

- Anayasa Mahkemesinin 1/2/2024 Tarihli ve E: 2023/95, K: 2024/34 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 21/12/2023 Tarihli ve 2019/8609 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 21/12/2023 Tarihli ve 2020/21347 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 1/11/2023 Tarihli ve 2017/33865 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 14/12/2023 Tarihli ve 2019/1693 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 14/12/2023 Tarihli ve 2020/35096 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 14/12/2023 Tarihli ve 2021/18914 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 14/12/2023 Tarihli ve 2021/44260 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 19/12/2023 Tarihli ve 2018/11198 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 19/12/2023 Tarihli ve 2019/5202 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 19/12/2023 Tarihli ve 2021/28076 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 20/12/2023 Tarihli ve 2021/24447 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 10/1/2024 Tarihli ve 2020/38027 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 10/1/2024 Tarihli ve 2021/13103 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 25/1/2024 Tarihli ve 2020/12032 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 14/2/2024 Tarihli ve 2021/26780 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 14/2/2024 Tarihli ve 2021/62060 Başvuru Numaralı Kararı

Cumhurbaşkanı Erdoğan tarıma yeni destekler açıkladı

"Ziraat Bankası Tarım Ekosistemi Buluşması" programında konuşan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarıma yeni destekler açıkladı. Erdoğan, genç çiftçi ve kadın çiftçi kredi limitlerinin 1,5 milyon liradan 2,5 milyon liraya çıkarıldığını ifade etti.

Haliç Kongre Merkezi'nde "Sürdürülebilir Tarım ve Tarımda Markalaşma" temasıyla "Ziraat Bankası Tarım Ekosistemi Buluşması" programında bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan "Tarım kredilerinin tutarının 480 milyarı aştı. Gayemiz insanları doğdukları yerde doğar hale getirmek" dedi.

Erdoğan "5 milyar lira ivme desteği sağlayacağımız 7 bin projeyi ve hak sahiplerini bugünden itibaren Tarım ve Orman Bakanlığı açıklamaya başlayacak. Organize tarım bölgesi yatırımı yapacak üreticilerimize ve birinci derecede tarımsal amaçlı örgütlerimize de ilk defa ilave faiz indirimi uygulanacak" ifadelerini kullandı.

Tarıma yeni destekler açıklayan Erdoğan "Küçük ekipman kredisinin limitini 150 bin liradan 250 bin liraya çıkarıyoruz. Küçükbaş hayvan üreticilerimize işlerini büyütme, hayvan sayılarını çoğaltmaları, atıl işletme kapasitelerini üretime kazandırmaları amacıyla verilen kredinin limitini ise 400 bin liradan 600 bin liraya getiriyoruz. Büyükbaş süt hayvancılığı ile iştigal eden üreticilerimiz için bu rakamı 1,5 milyon liradan 2,5 milyon liraya yükseltiyoruz. Genç çiftçi kredisinin limitini 1,5 milyon liradan 2,5milyon liraya artırıyoruz. Kadın çiftçi kredisinin limitini de aynı şekilde 1,5 milyondan 2,5 milyon liraya yükseltiyoruz" şeklinde konuştu.

Türkiye'de buğday arzında sıkıntı beklenmiyor

Hububat Tedarikçileri Derneği (HUBUDER) Yönetim Kurulu Başkanı Gülfem Eren, bu sezon dünya genelinde buğday üretiminin iyi olmasının beklendiğini söyledi.

Dünyada üretimle beraber tüketimin de arttığına işaret eden Gülfem Eren, geçen yıl fiyatların oldukça düşük olduğu ve arzda sıkıntı yaşanmayan bir dönem geçirildiğini aktardı.

Eren, Türkiye'de de geçen sene dünyada olduğu gibi üretimin oldukça iyi olduğunun altını çizerek, "Bu sene de lokal bazlı bazı kuraklık problemleri olmakla son gelen yağışlarla hasatla ilgili olumlu gelişmeler oldu ve yine iyi bir üretim bekliyoruz. Türkiye geçen seneden iyi bir stokla sezona giriyor. Dolayısıyla yeni sezonda arzla ilgili hiçbir sıkıntımız olmayacağını düşünüyoruz." değerlendirmesinde bulundu.

Hem stokların olması hem de bu yıl üretimin iyi olması nedeniyle Toprak Mahsulleri Ofisinin müdahale alım fiyatlarının yüksek olmasını beklemediklerini söyleyen Eren, devletin yeniden stok yapmak istemeyeceğini belirtti.

Eren, "Dünya buğday fiyatları salgın öncesi seviyelere düşmemekle birlikte, şu anda dünya buğday fiyatları düşük seviyede. Tedarikçiler olarak bu sezonda da mümkün olduğu kadar devletin yükünü hafifletmeyi ve stok yapmayı arzu ediyoruz." diye konuştu.

"Un üretiminde sıkıntı yaşanmayacak"

Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu (TUSAF) Yönetim Kurulu Başkanı Haluk Tezcan da geçen yıl bereketli bir sezon yaşandığını ve buğday stoklarının yüksek seviyelerde olduğunu söyledi.

Stokların sektör temsilcilerinin önünü görebilmesi açısından önemli olduğunun altını çizen Tezcan, "Bu sene kuraklık endişeleri az da olsa sürüyor. Bundan dolayı ürünün stres altında olacağını düşünüyoruz. Verimlerin geçen yıldan bir miktar az olacağını ama kuraklık tehlikesiyle karşı karşıya kalmayacağımızı öngörüyoruz. Ülkemiz açısından bereketli bir sezon olacağını umut ediyorum. Türkiye'nin elindeki buğday bu yılki un üretimi için yeterli seviyede." ifadelerini kullandı.

Tezcan, dünyada yaşanan olayların da fiyatları etkilediğine işaret ederek, "Sıkıntı bir durum yaşanmaması sektörümüz adına çok önemli." değerlendirmesinde bulundu.

300 malmüdürlüğü kapatılacak

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, kamuda tasarruf önlemleri kapsamında mal müdürlüklerinin büyük bölümünün kapatılacağını bildirdi.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, tasarruf tedbirlerine ilişkin Cumhurbaşkanı Genelgesi'yle Bakanlığına bağlı malmüdürlüklerinin yeniden yapılandırılması talimatını verdiğini belirterek, “İlk aşamada 100, ikinci aşamada da 200 olmak üzere 300 malmüdürlüğünün kapatılması sağlanacak” dedi.

Bakanlığının taşra teşkilatlardan birisi olan malmüdürlüklerinin, muhasebe ve diğer saymanlık hizmetleri sunduğunu anımsatan Şimşek, “Malmüdürlüklerinin yaptığı görevler, bundan böyle hizmet birleştirilmesiyle il merkezlerinden veya belirli kriterlere göre seçilmiş başka bir malmüdürlüğümüz tarafından yerine getirilecek” diye konuştu. Şimşek, atılan adımla, taşra teşkilatlarına tahsis edilen kaynaklarda önemli bir tasarruf sağlanacağına işaret etti.

Kabine toplanıyor: Masada tasarruf tedbirleri ve yasal düzenlemeler var

Kabine Toplantısı, Cumhurbaşkanı Erdoğan başkanlığında bugün yapılacak. Enflasyonla mücadele ve genel ekonomik görünümün konuşulacağı toplantıda; kamuda tasarruf genelgesi de görüşülecek. Öğretmenlik Meslek Kanunu ve 9. Yargı Paketi hazırlıklarıyla Türkiye'nin Gazze diplomasisinin de toplantıda gündeme gelmesi bekleniyor.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başkanlığındaki Kabine Toplantısı bugün yapılacak. Gündemde ekonomideki gelişmeler, tasarruf tedbirleri ve tatile girmeden önce Meclis'te yapılması gereken yasal düzenlemeler var.

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ndeki Kabine Toplantısı'nın saat 15.00'te başlaması bekleniyor.

Kabine, önemli gündem başlıklarını görüşmek üzere toplanacak. Toplantının ana gündemi ise ekonomi olacak.

Enflasyon ve fahiş fiyatla mücadele ele alınacak

3 Haziran'da açıklanacak yıllık enflasyonun yüzde 75-76 civarında gerçekleşerek zirveyi görmesi, yılın ikinci yarısında da düşüşe geçerek yüzde 38'e gerilemesi bekleniyor. Son veriler ışığında; enflasyon ve fahiş fiyatla mücadele masada olacak. Toplantıda alınabilecek ek tedbirler görüşülecek.

Kamuda Tasarruf Genelgesi sonrası kanun teklifi hazırlanacak

Habertürk'te yer alan habere göre kamuda tasarruf genelgesinin ardından kanun düzenlemesi için de harekete geçildi. Kamu taşınmaz ve araçlarının satışı için özelleştirme idaresine yetki verilecek. Düzenlemenin hazırlıklarına yönelik ekonomi yönetimi sunum yapacak.

Öğretmenlik Meslek Kanunu VE 9. Yargı Paketi

Hakimler ve Savcılar Kanunu'nda değişiklik, soyadı düzenlemesi, sporda şiddete yönelik önlemler içeren 9. Yargı Paketi'nin de kısa süre içinde Meclis'e sunulması bekleniyor.

Öğretmene şiddet fiiline cezayı artıracak düzenlemenin pakete dahil edileceği öğrenilirken; Kabine'de, hem yargı paketinin hem de Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun hazırlıklarına yönelik sunum yapılacak.

İsrail'in Gazze'de devam eden saldırıları masada

İsrail'in 7 Ekim'den bu yana Gazze'de devam eden saldırıları da gündemde olacak. Ankara, bir yandan diplomasi trafiğini sürdürürken, diğer yandan da Tel Aviv yönetimine karşı yaptırım uyguluyor. İsrail'in Gazze saldırılarının durdurulması, ateşkesin sağlanması, bölgedeki insani durumun iyileştirilmesi için atılabilecek adımlar ele alınacak.

Toplantının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklama yapması bekleniyor.

Helikopter düştü, enkazı Akıncı buldu: İran Cumhurbaşkanı Reisi hayatını kaybetti

İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'yi taşıyan helikopter kötü hava koşulları nedeniyle düştü. İran devlet televizyonu, Akıncı İHA'nın tespitlerinin ardından enkazın bulunduğunu, İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ve Dışışleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan'ın helikopter kazasında hayatını kaybettiğini duyurdu.

07:38: İran devlet televizyonu, İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ve Dışışleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan'ın helikopter kazasında hayatını kaybettiğini duyurdu.

İran devlet televizyonu, Cumhurbaşkanı Reisi'yi taşıyan helikopterin dün geçirdiğı kazada kurtulan olmadığını duyurdu.

Helikopterin enkazına 15 saatlik çalışma sonrasında ulaşılırken, Reisi ile Dışışleri Bakanı Abdullahiyan, Tebriz Valisi Malik Rahmeti ve İran lideri Hamaney'in Tebriz Temsilcisi Muhammed Ali Al-i Haşim'in de kazada hayatını kaybedenlerin arasında yer aldığı belirtildi.

Reisi'nin helikopterinde bulunan Devrim Muhafızları Ordusu mensubu 2 üst düzey askeri yetkili ile 3 mürettebatın da kazada yaşamını yitirdiğı kaydedildi.

20.05.24

07:14: Reuters'a konuşan İranlı bir yetkili, helikopter kazası geçiren İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ve Dışışleri Bakanı Hüseyin Emirabdullahyan'ın hayatını kaybettiğini söyledi.

06:55: İran devlet televizyonu, Akıncı İHA'nın tespitlerinin ardından bulunan İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ve Dışışleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan'ı taşıyan helikopterin enkaz noktasında yaşam belirtisi olmadığını duyurdu. Arama kurtarma timlerinin olay yerine doğru hareket ettikleri belirtildi.

06:50: Akıncı İHA, İran Cumhurbaşkanı Reisi'yi taşıyan helikopterin enkaz bölgesini tespit edip yurda döndü.

Türkiye'nin, İran Cumhurbaşkanı Reisi ve bazı yetkililerin geçirdiği helikopter kazasına ilişkin arama faaliyetlerinde görevlendirdiği Akıncı İHA, helikopterin enkazı olabileceği düşünülen ısı kaynağını tespit ederek koordinatlarını İran makamlarıyla paylaşmıştı.

Erdoğan'dan bakanlara: Artık adım atın

Sokak hayvanları konusunda bakan ve bürokratlardan bilgi alan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Daha ne bekliyorsunuz, adım atın, çok şikayet alıyoruz" diyerek yetkililere tepki gösterdi.

AK Parti'de sokak hayvanları zirvesinde, İngiltere, İtalya ve Portekiz'deki sistemin esas alınacağı aktarıldı.

Gazete Pencere yazarı Nuray Babacan, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın sokak köpekleri konusunda bakan ve bürokratlardan bilgi aldığını ve duruma hızlı bir çözüm bulunması için talimat verdiğini yazdı.

Erdoğan'ın, "Daha ne bekliyorsunuz, adım atın, çok şikayet alıyoruz" diyerek yetkililere tepki gösterdiği belirtildi.

AK Parti'nin sokak hayvanları zirvesinde, İngiltere, İtalya ve Portekiz'deki sistemlerin örnek alınacağı açıklandı.

Babacan'ın yazısına göre, toplantıda sokak köpeklerinin kısırlaştırılması ve barınak kapasitesi konusunda ciddi maliyet sorunları yaşandığı, Tarım Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı arasında bu konuda bir kriz çıktığı bildirildi.

20.05.24

Belediyeler de bütçelerinin yetersizliğinden şikayet etti. Kısırlaştırma ve aşılama işlemlerinin aşamalı olarak yapılması, köpeklerin sahiplendirilmesi için süre verilmesi ve sahiplendirilmeyen hayvanların uyutulması gibi öneriler gündeme geldi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ilgili tüm bakan ve bürokratları acil çözüm için harekete geçmeye çağırdığı ve bu sorunun dünya örnekleri incelenerek çözüleceği belirtildi. İngiltere, İtalya ve Portekiz'deki sistemlerin incelendiği ve bu sistemlerin uygulanacağı ifade edildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Helikopter kazası bizleri derinden üzmüştür

İran Cumhurbaşkanı Reisi'nin içinde bulunduğu helikopterin kaza yapmasıyla ilgili bir açıklama yaptı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan X Sosyal Medya Platformu üzerinden şunları ifade etti:

"İran Cumhurbaşkanı, kardeşim Sayın İbrahim Reisi ve heyetinin bir helikopter kazası geçirmiş olması bizleri derinden üzmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti olarak İran makamlarıyla tam irtibat ve koordinasyon halinde hadiseyi yakından takip ettiğimizi ve gereken her türlü desteği vermeye hazır olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Komşumuz, dost ve kardeş İran halkına ve hükûmetine milletim adına geçmiş olsun dileklerimi iletiyor, Sayın Reisi ve heyetinden bir

an önce iyi haberler almayı umuyorum."

Vatandaş da carry trade uzmanı oldu!

Alaattin AKTAŞ

20 Mayıs 2024 Pazartesi

✓ Yabancıya yurt içindeki tasarruf sahibi de katıldı. Dövizin yatay seyri ve mevduat faizinin yüksekliği vatandaşı bir anlamda carry trade uzmanı yaptı. Şimdiye kadar "Dövizim de dövizim" diyenler bile TL'ye geçip faizden yararlanmaya bakıyor.

✓ Ama unutulmasın; her şeyin bir sonu vardır. Carry trade de öyle yıllar yılı sürdürülebilecek bir uygulama değildir ve zamanında terketmeyi bilmek gerekir.

Parası olanlar bugünlerde pek bir mutlu. Cepte ister Türk parası olsun, ister döviz, fark etmiyor, yeter ki para olsun! Bugünler paradan para kazanmak, en azından görünürde kazanç sağlamak için çok uygun bir dönem haline geldi.

Geniş bir kesim yaptığının ne olduğunu pek fark etmese, en azından adını koyamasa da bir anlamda carry trade yapmaya başladı.

Geçen haftanın verileri henüz yok. Önceki bir aya, 12 Nisan- 10 Mayıs arasındaki bir aya bakıyoruz; bankalardaki döviz tevdiat hesaplarında 8.5 milyar dolarlık bir azalma yaşandı. Bu tutarın 4.6 milyar doları gerçek kişilerin, 4 milyar doları tüzel kişilerin hesabındaki azalmadan kaynaklandı.

Kur korumalı mevduatta bir ara neredeyse durmak üzere olan gerileme özellikle son iki haftada çok hızlandı. KKM, 26 Nisan-10 Mayıs arasındaki iki haftada tam 62 milyar lira azaldı. Yaklaşık 2 milyar dolarlık bir azalma. KKM'de son dört haftada kaydedilen gerileme ise 74 milyar lira.

Sahi ne oluyor; döviz hesaplarından ve KKM'den çıkan para, ki o da bir anlamda döviz, nereye gidiyor?

Adres belli ve çok açık; bu para ağırlıklı olarak TL cinsi mevduata gidiyor.

KKM'deki 2 milyar dolar karşılığı tutar zaten TL mevduat kapsamında görünüyordu ama biçim değiştirdi.

KKM'deki bu azalmayı da katarsak döviz hesabındaki azalma 10.5 milyar dolar. Yani yaklaşık 326 milyar lira.

Bu dönemde bankalardaki TL mevduatta kaydedilen artış ne kadar, 305 milyar lira.

Paranın nereden nereye gittiği çok belli değil mi...

Bu yönelişin nedeni açık

Mevduata verilen faiz aylık net yüzde 4 dolayında. Merkez Bankası'nın tüm bankaların ortalamasını alarak derlediği ve 10 Mayıs'taki durumu gösteren oranlar şöyle: (Bu oranlar yıllık birikimli ve stopaj kesintisi düşülmemiş.)

“Bir aya kadar vadeli yüzde 55.97, üç aya kadar vadeli yüzde 68.18, altı aya kadar vadeli yüzde 62.97, bir yıla kadar vadeli yüzde 49.86, bir yıl ve daha uzun vadeli yüzde 44.26.”

Bu oranlar 10 Mayıs'tan sonraki dönem için geçerli olacak. Ama gelin biz biraz geri dönelim ve dövizci tercih edenin mi, yoksa TL'ye geçenin mi karlı çıktığına bakalım...

İki örnek; son üç ay ve son bir ay...

Üç ay önceye gidelim...

■ Tarih 9 Şubat. Merkez Bankası'na göre üç ay vadeli mevduatın ortalama yıllık bileşik faizi yaklaşık yüzde 51. Üç aylık net getiri yüzde 5 olan stopaj düşüldükten sonra yaklaşık yüzde 11 düzeyinde. (Brüt faizi hesaplayıp stopajı düşmek de aynı sonucu verir.)

■ Üç ay önce 100 bin lirasını bu faizden mevduata yatıran 10 Mayıs'ta 11 bin lira faizle 111 bin lirayı cebine koyuyor.

■ Şimdi de dolar hesabını yapalım. Dolar 9 Şubat'ta 30.54, 10 Mayıs'ta ise 32.18. Artış oranı yaklaşık yüzde 5.5.

■ 9 Şubat'ta 100 bin lira karşılığı doları olanın 10 Mayıs'taki dolarının TL karşılığı 105.5 bin lira.

■ Üç ayda TL'de 11 bin, dolarda 5 bin 500 lira getiri. Dolar ve TL getirisi arasında yarı yarıya fark var. Son bir ayın hesabı...

Peki son bir aydaki durum ne?

■ 12 Nisan'da üç aya kadar vadeli mevduatın yıllık bileşik faizi yaklaşık yüzde 66. Mevduatın ağırlıkla 32 gün vadeli olduğunu dikkate alarak bu vade dilimini kullanmayı tercih ediyorum. Stopaj yine yüzde 5, buna göre 32 gün vadenin faizi yaklaşık yüzde 4.3.

■ 12 Nisan'da 100 bin lirasını bu faizden yatıran 10 Mayıs'ta 4 bin 300 lira faiz kazancıyla cebine 104 bin 300 lira koyuyor.

■ Dolara gelince... 12 Nisan'daki kur 32.01, bir ay sonra 10 Mayıs'taki kur 32.18, artış yalnızca yüzde 0.5; üstelik o artışın da alış-satış farkıyla sıfırlanma olasılığı yüksek. Diyelim net yüzde 0.5 kazanç var, tasarruf sahibi 100 bin lira karşılığı doları için bir ay sonra ancak 500 lira kâr edebiliyor ve cebinde artık 100 bin 500 lira var.

■ TL cinsi tasarrufun getirisi 4 bin 300 lira, dolar tasarrufunun getirisi 500 lira, aradaki fark çok büyük.

İyi güzel de bu devran ne zamana kadar sürebilir?

Carry trade, çok basit olarak **“Düşük maliyetli bir varlığı yüksek getirili bir varlığa yatırıp farktan kazanç sağlamak”** olarak nitelenebilir. Türkiye'deki yüksek faizden para kazanmak için gelenlerin yaptığı da budur zaten.

Buraya getirilen paranın bir maliyeti, en azından vazgeçilen bir getirisi var.

Yurt dışında örneğin yüzde 5 kazanç sağlayacak bir paranın o getirisinden vazgeçilir, çünkü Türkiye'de çok daha yüksek kazanç elde edilecektir.

Elinde hiç para olmayanlar da, çoğu o durumdadır zaten, yurt dışında düşük faizle borçlanıp Türkiye'de yatırım yaparak aradaki farktan para kazanır.

İşte bizim vatandaşımız yaptığı da düşük getiriden vazgeçip daha yüksek kazanç sağlayacağı araca geçmektedir. Son dönemde olan budur.

Dövizden TL'ye geçerek daha fazla para kazanmak şu dönem için mümkün ama bu hesapta enflasyon yok. TL'den elde edilen para reel bir kazanç işaret ediyor mu, etmiyor mu; o ayrı bir konu.

Bu tercihte bulunurken şu soruya yanıt aranıyor: **“Daha çok kazanmak için dövizde mi kalmalıyım, TL'ye mi geçmeliyim?”**

Şu anki koşullar belli, oranlar ortada.

Ama o soru var ya o soru; zihinleri sürekli kemiriyor:

“İyi de bu koşullar ne zamana kadar böyle kalacak?”

Mali önlemler zamana yayılacak

Maruf BUZCUGİL

20 Mayıs 2024 Pazartesi

İktidarın ekonomide kesimler arası kaynak dağılımının yönünü yeniden belirlemeye çalıştığı bir döneme girmiş bulunuyoruz. Yerel seçimlerin iktidara gösterdiği beklenmeyen sonuçlar, enflasyonla mücadelenin para politikasına omuz verecek mali önlemler ayağını çok önemli hale getirdi. Seçmen tabanının büyük bölümünü oluşturan, yüksek enflasyon altında ezilen çalışanlar, emekliler, maliyetleri sürekli artan, finansman sıkıntısı çeken küçük ve orta boy işletmeler daha fazla dikkate alınmak zorunda. Artık “yeni” sıfatını kaybeden neredeyse birinci yılını dolduracak olan ekonomi yönetimi mali önlemleri yaşama geçirmek için önümüzdeki günlerde Ak Parti içinde tamamlanacak seçim sonuçlarını değerlendirme süreçlerini de bekleyecek. Bir hafta öne çekilen Ak Parti genel başkanı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan başkanlığındaki Kızılcahamam istişare kampı 31 Mayıs-2 Haziran tarihlerinde yapılacak ve seçim sonuçlarını değerlendirme süreci tamamlanacak. Doğası gereği sonuçları en erken bir yıl içinde alınabilen mali politikalarda görülebilecek değişiklikler istişare süreçlerinden süzülecek akılla şekillenecek.

Erdoğan: “31 Mart güven oylaması değildir”

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın geçen hafta Ak Parti grup toplantısında verdiği “31 Mart güven oylaması değildir.” mesajı dikkatle not edildi. Erdoğan, 14 Mayıs ve 28 Mayıs’ta seçmenin hükümeti kararlı şekilde Cumhur ittifakına emanet ettiğini, ancak yerel seçimde tercihini sandığa farklı olarak yansıttığını bunların birbirinden ayrı tutulması gerektiğini söyledi. Erdoğan’ın 31 Mart’ı kastederek, “Biz o mesajı aldık gereğini de yapmaya başladık.” Sözleri kabinede ve parti yönetiminde önemli değişim yaşanacağını işareti sayıldı. Erdoğan “Yorulan arkadaşlarımız, motivasyonunu yitiren arkadaşlarımız varsa, hatası, kusuru, yanlışları varsa, kardeşlik hukukumuzu koruyarak onları dinlenmeye alacağız” dedi.

TOBB Genel Kurulu ve Özgür Özel’in ekonomi mesajları

Geçen hafta yapılan TOBB’nin seçimsiz mali genel kurulunda ekonomiyle ilgili önemli mesajlar verildi. Genel kurul öncesi Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın katıldığı kamuoyuna

açık toplantıda TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu'nun dile getirdiği sıkıntılar ve çözüm önerileri Türkiye'nin 81 ilinden gelen delegeleri memnun etti. Türkiye'nin önündeki seçimsiz dört yılın yapısal reformlar için büyük fırsat olduğunu belirten Hisarcıklioğlu, KOBİ'lere pozitif ayrımcılık yapılması ve kredi sınırlaması dışında tutulması talebinde bulundu. TOBB Başkanı Ticari kredi kartlarındaki taksit kısıtlarının kaldırılmasını, AB ve ILO kriterlerinde işgücü reformu yapılmasını, tarıma uygun olmayan alanların sanayiye kazandırılmasını, deprem riskine karşı İç Anadolu ve Doğu Akdeniz ekseninde yeni bir sanayi havzası oluşturulması taleplerini sıraladı.

Özgür Özel'e enflasyon muhasebesi alkışı

Her TOBB genel kurulunda yaşanan siyasi liderlerin katılımı ve konuşma sıraları sıkıntısı bu kez genel kurul öncesinde cumhurbaşkanının katıldığı ödül töreni ve akşamında verilen resepsiyonda CHP Genel Başkanı Özgür Özel'in konuşmasıyla aşıldı. Özgür Özel bundan sonra yapılacak ilk TOBB genel kuruluna gelerek konuşma yapacağını şimdiden duyurdu. Özel'in yüksek enflasyonun şişirdiği ciroların haksız vergilendirilmesine yol açan enflasyon muhasebesinin mevzuattan tamamen kaldırılması gerektiği sözleri salondaki delegelerden kuvvetli alkış aldı. Özgür Özel'in konuşmasında ele aldığı ekonomik kavramlar ve ardından Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın ekonomi kavramları üzerinden yaptığı göndermeler uzun süredir hasret kalınan düzeyde gerçekleşti. Ekonomideki çelişkilere değinen Özgür Özel, asgari ücretin çalışanlara yetmediğini ama işletmelerin de bu asgari ücreti ödemekte zorlandıklarını, aynı şekilde yüksek seyreden döviz kurunun ihracatçı için yetersiz kaldığını dile getirdi. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz ise Özel'in dile getirdiği çelişkilerin, açmazların önemli ölçüde orta gelir tuzağı gerçeğinden kaynaklandığını başka ülke örnekleriyle açıkladı. TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un yeni anayasa ihtiyacı ağırlıklı konuşması ise ekonominin gölgesinde kaldı.

Tasarruf paketi, OVP güncellemesi ve belediyeler

Sayısal hedefleri, büyüklükleri belirtilmeyen tasarruf önlemleri Cumhurbaşkanlığı genelgesi olarak yayımlandı. Türkiye'de gazetecilerin sorularıyla karşılaşmamaya çalışan Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Brüksel'de düşünce kuruluşu Bruegel'in düzenlediği Türkiye konulu panelin ardından Bloomberg'e tasarruf paketinin bütçede ne kadarlık bir etki yaratacağının yaz sonunda yapılması planlanan OVP gözden geçirmesinin bir parçası olarak duyurulabileceğini söyledi. Biz de mali tedbirlerin merak edilen sayısal hedeflerini görebilmek için Eylül ayında yapılması beklenen OVP güncellemesini beklemeye başladık. Geniş tanımlı kamuyu kapsayan tasarruf genelgesinde belediyelerle ilgili çok sayıda kısıtlamanın yer alması dikkati çekti. Siyasi çevrelerde yerel seçimde büyükşehirleri önemli ölçüde CHP'ye kaptıran iktidarın belediyelerin icraatlarını cendereye almaya çalışabileceği değerlendirildi.

Yüzde 73 faizle kimler borçlanır?

Şeref OĞUZ

20 Mayıs 2024 Pazartesi

Sürekli verdiğim örnektir. Bir eylemde **zamanlama**, çoğu kez **eylemin kendisinden** de önemlidir. Misal, **havuza dalmadan önce derin nefes almak, iyi fikirdir**. Ancak **havuza daldıktan sonra derin nefes almak, kötü fikirdir**. Tıpkı **Merkez**'in faiz silahını kullanma sürecindeki **zamanlama faciası** gibi.

Kuru tutabilmek ve **enflasyonu dizginleyebilmek** için faizin arttırılması gerektiği zamanlarda işi “**nas**”a bağladık ve **%8,5**'i gördük. Kur çıldırınca **rasyonele dönmeye** karar verdik. Bu süreçte faiz artışını da “**kutsala bağlayıp**” zamanında **önden yüklemeli arttırmadık** ve şimdi faiz belasındayız.

KAFAYI SU ÜSTÜNDE TUTABİLMEK VE BORÇ YÜZDÜREBİLMEK İÇİN

Kredi faizlerinin %73'lere vardığı süreçte, ne kuru “**rezerv eritmeden**” tutabiliyoruz, ne de **enflasyona gem** vurabiliyoruz. Şimdi soru şudur; **%73 faiz ile kimler borçlanır?** Bu kredi faiziyle “**borçlanmıyor, duruyorum**” diyebilen çıkar mı? Cevabı bildik soru bu; “**konkordato ikliminde duran, derhal batar.**”

Kredi ihtiyacı olup bankaya yolu düşene hem **kolay kredi yok** hem de **ucuz para yok**. Yüzde 73 ile borçlanmak zorunda kalıyor **konkordato kıyılarına** dayananlar. Bu faizle kredi ancak **kafayı su üstünde tutmak** için alınır, yoksa **enginlere açılmazsın**, zira **ne kazanıyor olacaksın ki %73 faizi karşılayasın...**

İKİ SORU İKİ CEVAP / Kredi faizine dair...

Bu faizle kimler kredi alır?

Denize düşen yılana sarılır misali... Elbette ki bu **yüksek faiz** bankanın suçu **değil**. Suçlu arama faslı çoktan geride kaldı. Şimdi ise derdimiz; **hayatta kalmak**. Duranın batacağı bu konkordato ikliminde **iflas sağanağı gelmesin** diye **borç çevrimi yapmak** zorunda kalan şirketler **%73'e dahi razı** oluyorlar.

Banka dışında çare var mı?

Var; **öz sermayeye odaklanmak... Şirketleri fakir ama patronları zengin** bir ülkeyiz... **Yüzde 73**'le alacağın kredi ile **ancak batmaktan kurtulabilirsin**. O da belki... Bu yüzden **kirli çıkın patronlar; pamuk eller cebe...** Varlık mı satarsın, **A8 long'unu mu**? Yoksa bina, makine, yat, kat, at mı?

NOT

LÜKÜS KAMARADA KİMLER OTURUR

ŞİNANAY YAVRUM ŞİNANAY NAY...

Sezen Aksu'nun şarkısındaki gibi; **lüks kamara** artık, **krediye erişebilen, finansa ulaşabilen, nakit akışını yönetebilenlerin** mekânı... Sorun şu ki **çok az patron** **lüks kamarada...** Çoğu **güverte yüzü** dahi göremiyor. **KOBİ** isen ve pazarın daralmışsa, **güvertede tutunamıyor**, ayağın denize kayabiliyor.

Dün bir sanayici soruyordu; "**bankaya bu faizle kredi için giden var mı?**" Cevabı kendisi veriyordu; "**durursam tekne su alır batarım**, haftabaşı ilk işim bankaya gitmek. **Artık Allah ne veriyse...** Krediyi alamazsam yandım." İyi de %73'lük kredi **seni daha ne kadar su üstünde tutabilir ki...**

Aslında şimdiye dek böyle davranan şirketler, hep bir **borç sarmalı** ile koşarak gitti. Ancak şimdi **kazın ayağı** böyle değil. **Peki ya şimdi?** Görünen odur ki **lüks kamarası olmayan kaptanlar**, ya teknesini **satacak** veya **filikaları** şimdiden suya indirecek. **Yelkenler mi?** Onları çoktan suya indirdiler bile...

Bu yılın **düzeltilme yılı olacağını** söyledik durduk... Seçim sonrası **köklü iktisadi tedbirler** gelir dedik. Ancak gelmedi. **Neyi, kimi bekliyorlar** bilmiyorum. **Tasarruf tedbirleri** de fos çıkınca şirketler nihayet; "**gemisini kurtaran kaptan**" moduna gelebildiler.

Oysa **Hz. Nuh**, gemilerini **yağmurlar başlamadan** önce tufan için inşa etmişti. Yine de **tekne batırmaktansa %73 kaloriyle pedal basmaya çalışın** derim...

Hem kiradaki nüfus hem konut fazlası büyüyor

Naki BAKIR

20 Mayıs 2024 Pazartesi

Türkiye’de sadece son on yılda 2 milyona yakın konut fazlası birikirken, son yıllarda

hızla artan kiradaki nüfus 23 milyona ulaştı. Enflasyonu ikiye katlayan inşaat maliyet artışları, fiyatları yukarı iterek orta gelirlinin alım imkanını daralttı.

Son yıllarda hızla büyüyen konut talebine rağmen, fiyat balonu ve fahiş kredi faizleri nedeniyle konut piyasası en durgun dönemlerinden birini yaşıyor. Giderek artan kiradaki nüfus 23 milyona yaklaşırken, kullanım izni alınanlar ile ilk el satışlar sonrası elde kalanlara göre sadece son on yılda 2 milyona yakın satılmayı bekleyen konut birikti.

Uzun yıllar ekonominin lokomotifi konumundaki inşaat sektöründe son yıllarda yaşanan durgunlukta, aşırı artan girdi maliyetleri konut fiyatlarını yukarı iterken gelirleri buna

Konut kredisi stoku, faiz oranı ve reel kredi değişimi					
	Konut k. Yıllık Faizi (%)	Konut Krd. Stoku (Milyon TL)	Kredi Büyümesi (%)	Enflasyon (TÜFE, %)	Reel Değ. (%)
2014	11,9	125.750	14,9	8,17	6,26
2015	12,3	144.537	14,9	8,81	5,63
2016	13,3	163.899	13,4	8,53	4,48
2017	12,1	191.534	16,9	11,92	4,41
2018	19,3	188.108	-1,8	20,30	-18,36
2019	17,7	199.145	5,9	11,84	-5,34
2020	12,5	278.290	39,7	14,60	21,94
2021	17,8	298.922	7,4	36,08	-21,07
2022	19,1	360.091	20,5	64,27	-26,67
2023	29,5	438.233	21,7	64,77	-26,14
2024-Nisan	42,6	444.356	1,4	18,7	-14,59

Yıllara göre konut satış sayıları						
	Satış şekline göre				Toplam satış	
	İpotekli satış (1)		Diğer satış (2)		Adet	Değ., %
	Adet	Pay (%)	Adet	Pay (%)		
2013	460.112	39,8	697.078	60,2	1.157.190	64,9
2014	389.689	33,4	775.692	66,6	1.165.381	0,7
2015	434.368	33,7	854.932	66,3	1.289.320	10,6
2016	449.508	33,5	891.945	66,5	1.341.453	4,0
2017	473.099	33,6	936.215	66,4	1.409.314	5,1
2018	276.820	20,1	1.098.578	79,9	1.375.398	-2,4
2019	332.508	24,7	1.016.221	75,3	1.348.729	-1,9
2020	573.337	38,2	925.979	61,8	1.499.316	11,2
2021	294.530	19,7	1.197.326	80,3	1.491.856	-0,5
2022	280.320	18,9	1.205.302	81,1	1.485.622	-0,4
2023	177.748	14,5	1.048.178	85,5	1.225.926	-17,5
2024 (4 ay)	34.693	9,8	320.480	90,2	355.173	-

(1) Banka kredisi ile satın alınan ve borca teminat olarak gösterilen.

(2) Banka kredisi kullanmadan alınan.

paralel artmayan ve aşırı yüksek faizler yüzünden konut kredisi kullanma imkanları daralan orta gelirliilerin talebindeki düşüş de etkili oldu.

7,3 milyon aile zorunlu kiracı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) geçen hafta açıkladığı “İstatistiklerle Aile” araştırmasına göre oturduğu konutun sahibi ailelerin 2022’de yüzde 60,7 olan oranı 2023’te yüzde 56,2’ye düştü, kirada olanların oranı yüzde 27,6’dan yüzde 27,8’e çıktı.

Hane halklarının yüzde 15,1’inin oturdukları konutun sahibi olmamakla birlikte kira da ödemediği ve yüzde 0,9’unun da lojmanda oturduğu belirlendi. Buna göre zorunlu kiracı durumunda 7 milyon 313 bin 994 hane bulunurken, ortalama hane nüfusu 3,14 olduğu dikkate alındığında kiracı konumunda yaklaşık 22 milyon 965 bin 942 kişilik bir nüfus olduğu dikkati çekiyor.

Konut kredisi el yakıyor

Bankacılık sektörü ortalamasında konut kredisi yıllık basit faizi 2014’teki yüzde 11,9’luk düzeyinden bu yılın nisan ayı itibarıyla yüzde 45’e ulaştı, bu yıl ilk dört ayın ortalamasında yüzde 42,6 oldu. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun (BDDK) belirlediği konut kredilerinde azami kredi tutarı limitleri, satış fiyatı ve konutun sınıfına göre yüzde 50-90 arasında değişiyor.

Ancak bankalar kredi taleplerine miktar bazında çok daha düşük oranda karşılık veriyor. Bankaların konut kredisine uyguladığı aylık faiz oranları da yüzde 3,1-6,99 arasında değişiyor. En büyük kamu bankasının uyguladığı koşullarda, on yıl vadeyle alınacak 1 milyon TL’lik konut kredisi için toplamda masraflar hariç 5,2 milyon TL geri ödemek gerekiyor.

Krediler durma noktasında

Konutta stok oluşumu (Adet)			
	Kul. İzni Al. Konut	İlk el Satışlar	Artan
2013	726.339	529.129	197.210
2014	777.596	541.554	236.042
2015	732.948	598.667	134.281
2016	754.174	631.686	122.488
2017	833.517	659.698	173.819
2018	894.240	651.572	242.668
2019	738.816	511.682	227.134
2020	599.999	469.740	130.259
2021	626.685	461.523	165.162
2022	642.325	460.079	182.246
2023	533.375	379.542	153.833
STOK OLUŞUMU	7.133.673	5.365.743	1.767.932

Yükselen faizlerin kullanımı caydırması ve bankaların kullandırım miktarını düşürmesi sonucu konut kredisi stoku da bu yıl ilk dört ay itibarıyla adeta durma noktasına geldi. 2014 sonunda 125,8 milyar lira olan sektörün konut kredisi stoku yüzde 253,4'lük (2,5 kat) bir büyüme ile bu yıl nisan sonu itibarıyla 444,4 milyar liraya ulaştı. Ancak aynı dönemde tüketici fiyatları (TÜFE) bazında enflasyon ise yüzde 791,1 oldu.

Konut kredisi stokunun 2014 sonundaki düzeyi, enflasyonla güncellendiğinde bu yıl nisan sonu itibarıyla 1 trilyon 120,6 milyar liraya karşılık geliyor. Başka deyişle konut kredileri enflasyon kadar artsaydı, bu düzeye gelmiş olacaktı. Konut kredisindeki nominal büyüme ile enflasyon arasındaki makas özellikle 2021'den itibaren açıldı. Stok, enflasyondan arındırıldığında reel olarak anılan yıl yüzde 21,1, 2022'de yüzde 26,7, 2023'te yüzde 26,1 ve bu yılın ilk dört ayında yüzde 14,6 daraldı.

100 m2 ev ortalama 3,2 milyon TL

Merkez Bankası'nın Konut fiyat endeksine göre piyasadaki durgunluğa rağmen Türkiye genelinde 100 metrekare bir konutun ortalama satış fiyatı Mart 2024 itibarıyla son bir yılda yüzde 52 artışla 3 milyon 188,5 bin liraya ulaştı.

Ortalama konut satış fiyatı İstanbul'da 4 milyon 601,3 bin, Ankara'da 2 milyon 503,8 bin, İzmir'de 3 milyon 672,7 bin lira olarak ölçüldü. Üç büyük il içinde ortalama konut fiyatları son bir yılda da en düşük artışı yüzde 40,4'le İstanbul'da kaydetti. Yıllık bazda en yüksek artış ise yüzde 63,9'la Ankara'da gerçekleşti. Ortalama konut satış fiyatlarında yıllık artış İzmir'de de yüzde 49,5 olarak belirlendi.

Yıllık artışının görece düşük kalmasına rağmen, konut fiyatları İstanbul'da açık farkla diğer iki büyük kenttekinin çok üzerinde seyrediyor. Tabakalanmış Ortanca Fiyat yöntemiyle hesaplanan birim fiyatlara göre belirlenen ortalama konut satış fiyatlarında, düşen talep dolayısıyla son bir yılda yavaşlayan artışların enflasyonun altında kaldığı, ancak buna rağmen konut satışlarının düşmeye devam ettiği dikkati çekiyor.

Krediyle konut satışı dip seviyede

Pandeminin başladığı 2020 yılında 1,5 milyona yaklaşan konut satışlarının yüzde 38,2 oranında 573 bin 337'si banka kredisi ile (ipotekli) satılmıştı. Anılan yıldaki satışların 469 bin 740 adetle üçte birini "ilk el" satışlar oluşturmuştu. 2023 yılında toplam konut satışları 1 milyon 225 bin 926 adede, bunun içinde banka kredisi ile satılanların oranı 177 bin 748 adetle yüzde 14,5'e düştü, ilk el satışlar da 379 bin 542 adetle yüzde 31 pay aldı.

Bu yılın ilk dört ayında ise toplam satışlar geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3,7 düşüşle 355 bin 173 adet olurken, bunun içinde banka kredisi ile satılanlar yüzde 57'lik bir düşüşle 34 bin 693 adette kaldı, payı da yüzde 9,8'e kadar geriledi. Özellikle nisanda toplam satışlar aylık bazda 75 bin 569 adetle son yılların en düşük düzeyini görürken, ülke genelinde banka kredisi ile satılan konut sayısı sadece 7 bin 71 oldu.

İnşaat maliyetinde rekor artış

Uzun yıllar ekonominin lokomotifi konumundaki inşaat sektörü, oluşan konut fazlası, buna karşılık yüksek faizler yüzünden baskılanan talep nedeniyle girdi maliyetlerindeki aşırı artışı fiyatlarına yansıtamıyor.

TÜİK verilerine göre 2016 başından Mart 2024 sonuna kadar olan dönemde TÜFE bazında birikimli enflasyon yüzde 693,8 (7 kat) olurken, inşaat maliyetlerindeki artış yüzde 1.361,4'e (13,6 kat) ulaştı. Bu dönemde inşaat sektöründe özellikle malzeme fiyatları aşırı hızlı bir artış gösterdi. Malzeme maliyetlerindeki yüksek oranlı artışta ise özellikle son yıllarda çarpıcı bir vizyon ve konsept değişimi yaşanan inşaat sektöründe nitelikli malzeme kullanımının ve ithal girdinin payının artması etkili oldu.

Maliyetlerdeki hızlı yükselişin caydırıcılığı ile yeni inşaatına başlanan konut sayısında özellikle 2018'den itibaren belirgin bir düşüş yaşandı. Dar ve orta gelirli kesimin konut alma imkanının diplere inmesi nedeniyle sektör daha çok üst gelir grubuna hitap eden projelere yöneldi. Buna bağlı olarak alınan inşaat ruhsatları kapsamındaki binalarda daire sayısı da azaldı. 2017 yılında 1 milyon 405 bin 447 dairelik 161 bin 921 bina için inşaat izni alınmıştı.

İnşaat izni alınan bina sayısı 2018'de 104 bin 509'a, 2019'da ise 56 bin 308'e kadar düştü. İzleyen dönemdeki görece toparlanmayla bu sayı 2020'de 96 bin 204'e, 2021'de 138 bin 449'a yükseldi. 2022'de 127 bin 885'e düşen inşaat ruhsatı sayısı 2023'te de 138 bin 270 adette kaldı. 2023'te ruhsat alınan binalardaki daire sayısı 843 bin 77 adetle 2017'deki sayının neredeyse yarısı düzeyinde kaldı. 2014'te 124 bin 510 olan yapı kullanım (oturma) izni alınan bina sayısı da 2018'de 100 binin altına, 2023 itibarıyla 86 bin 654'e düştü. Oturma izni alınan binalarda 2018'de 894 bini aşan daire sayısı da 2023'te 533 bin 375'te kaldı.

On yılda 1,8 milyon konut fazlası

Satılan ilk el (sıfır) konutların sayısı, yapı kullanım (oturma) izni alınan konut adedinin altında seyrettiği; başka deyişle inşaatı bitirilen konutların önemli bölümü satılamadığı için her yıl ülkedeki konut stokuna, on binlerce yeni konut eklendi. 2014 başından, 2023 sonuna kadar olan on yılda toplam 7 milyon 133 bin 675 konut için yapı kullanım izni alınırken, aynı dönemde satışı yapılan ilk el konutların sayısı 5 milyon 365 bin 743'te kaldı. Buna göre sadece anılan on yıllık dönemde konut stokuna 1 milyon 767 bin 932 yeni konut eklendi.

Market sepetini kıstık vergi ödemesi yaptık!

Ufuk KORCAN

20 Mayıs 2024 Pazartesi

Enflasyonun yüzde 14.6'dan yüzde 70'e dayandığı son 3 yıllık süreçte kartla yapılan harcamalarda da makas değişimi oldu.

3 YILDA PAYI EN FAZLA ARTAN VE AZALAN HARCAMALAR (PUAN)	
Vergi	3,83
Sigorta	1,97
Hizmet sektörü	1,72
Diğer	1,66
Yemek	1,42
Araç yedek parça	0,51
Kuyumcu	0,26
Çeşitli gıda	0,20
Metahhit işleri	0,17
Kumarhane/İçkili yer	0,06
Araç kiralama	0,03
Doğrudan pazarlama	-0,01
Eğitim kırtasiye	-0,04
Sosyal hizmet kulüp	-0,08
Konaklama	-0,10
Akaryakıt	-0,14
Bes	-0,30
Seyahat	-0,69
Mobilya	-0,71
Sağlık	-0,75
Yapı malzeme	-0,94
Elektronik eşya	-1,08
Telekomünikasyon	-1,20
Havayolu	-1,25
Giyim aksesuar	-1,71
Market/Avm	-2,83

2021 yılında toplam içinde yüzde 20 olan market harcamalarının payı 3 Mayıs itibarıyla yüzde 17.11'e geriledi. Market harcamalarının payının 2.83 puan düştüğü bu dönemde vergi ödemelerinin payı 3.83 puan arttı 2020 yılından sonra hızlanan enflasyonu toplum tüm kesimleri iliklerine kadar hissediyor.

Evde, iş yerinde, toplu taşıma araçlarında herkesin ana gündemi hayat pahalılığı. 'Şunu aldım bu kadar ödedim', 'Geçen sene şu kadara aldığım ürünün fiyatı şimdi bu olmuş,' 'Geçen yediğim yemeğe bu kadar ödedim'...

Çevrenizde bu ve benzeri konuşmalara siz de denk geliyorsunuzdur. Herkesin ortak temennisi fiyat artışlarının bir an önce normale dönmesi. Yüksek enflasyon ortamında fiyatlama davranışlarındaki bozukluk hane halkının harcama eğilimlerinde de değişimlere neden oluyor.

Toplam kart sayısı: 313 milyon

Pandemi dönemiyle birlikte alışverişte kart kullanım oranları hızla arttı. Düşük tutarlar dahil nakit kullanım yok denecek kadar az. Bankalararası Kart Merkezi'nin

(BKM) son verileri mart ayına ilişkin. Bu rakamlara göre Türkiye’de toplam kredi kartı sayısı 192 milyon, banka kartı sayısı 121.4 milyon.

Kredi kartlarıyla toplam 1 trilyon TL’nin üzerinde alışveriş hacmine ulaşılırken banka kartlarında bu tutar 471.8 milyar TL seviyesinde. İnternette yapılan kartlı harcamaların büyüklüğü ise 355 milyar TL’ye ulaştı. Merkez Bankası’nın açıkladığı Banka ve Kredi Kartı Sektörel Harcama verileri son yıllarda tüketicilerin harcama kalemlerinde yaşanan değişimi gözler önüne seriyor.

Kart harcamaları 8 kat arttı

2021 yılında 32.1 milyar TL olan kartla yapılan harcamalar 3 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla 278 milyar 275 milyon TL’ye ulaştı. Yani kartlı harcamalarda son 3 yılda 8 kattan fazla arttı. Kartla yapılan harcamalar içinde en yüksek paya market ve AVM harcamaları sahip.

Hizmet sektörü, gıda, giyim, elektronik eşya, akaryakıt ve yemek yine tüketicilerin en fazla harcama yaptığı diğer sektörler olarak sıralanıyor. 2021 yılında toplam harcamalar içerisinde yüzde 19.94 paya sahip olan market ve AVM alışverişlerinin payı 3 Mayıs 2024’te yüzde 17.11’e geriledi.

Giyim alışverişlerinin payı ise son 3 yılda 1.71 puan, havayolu harcamalarının payı 1.25 puan, telekomünikasyon harcamalarının payı 1.20 puan geriledi. Yapı malzemeleri, sağlık, mobilya, seyahat yine harcamalar içinde payı azalan diğer kalemler. Son 3 yılda eğitim, akaryakıt, konaklama, araç kiralama, doğrudan pazarlama harcamalar içinde payını koruyan sektörler olarak sıralanıyor.

En fazla artış vergi ödemelerinde

Son 3 yılda payı en fazla artan harcama kalemi ise vergi oldu. 2021 yılında toplam harcamalar içerisinde yüzde 1.88 olan vergi harcamalarının payı 3 Mayıs itibarıyla yüzde 5.70’e tırmandı. Sigorta sektörüne yönelik harcamaların payı da hızla yükselmiş durumda. 2021’de kartla yapılan harcamalar içinde yüzde 3.34 olan sigorta harcamalarının payı 1.97 puanlık artışla yüzde 5.31’e çıktı.

Yemek harcamalarının payı da yine en fazla artan sektörlerden. Enflasyonun yüzde 14.60’tan yüzde 70’e dayandığı bir süreçte kartla yapılan harcamalardaki bu değişim aslında vatandaşların fiyat artışlarına neden tepki gösterdiğini ortaya koyuyor. Temel harcamalarında kısıntıya giden tüketicilerin vergi harcamalarının payı 3 kattan fazla artmış durumda. Dolayısıyla açıklanan resmi rakamlarla ilgili hissedilen enflasyonun örtüşmemesi kamuoyunda tartışmalara neden oluyor.

Gençlik Bayramı'nda “mülakat” ve “müfredat” konuşmak...

Ferit Barış PARLAK

20 Mayıs 2024 Pazartesi

19 Mayıs Gençlik Bayramı'nı kutladık dün; gençlerimizin sayısı azalırken...

Ortalama yaşımız 35'e yaklaşırken...

26 yaş altı 8 milyon gencimizin, üniversitelerde 4-5-6 yıl zaman geçirmesine, yeteneklerini törpülemesine imkân sağlamışken...

O 8 milyonun işgücünden sayılmamasına seyirci kalmış; dahası, bunu bir politika olarak benimsemişken...

“Mülakat”, “müfredat” tartışmalarıyla 3-5 yılı daha harcayacaklarına; yeteneklerini geliştirmek için gelişmiş ülkelerin yaptıklarına/deneyimlerine odaklanmamız/uygulamamız ve bir nesli daha harcamamamız zorunluluğundayken...

Silikon Vadisi'nde bir profesörden dinlemiştim...

“Doktoraya gelen Türk öğrenciler, teoride mükemmele yakınlar...

Ama...

Pratikleri yok! Bilgilerini ticarileştiremiyorlar...”

O profesör... Okulun masraflarını çıkarabilmek için, okula ait arazide “Silikon Vadisi”ni kuran Stanford Üniversitesi'nin öğretim üyesiydi...

20.05.24

Eklemişti...

“Teori işin detayı/yarisından da azı... Yetenek, çaba, pratik, hayal gücü, hayat bilgisi ve girişimdir işin bütünü... Ve tabi bu özellikleri uygulayabileceğin bir ekosistem (hukuk, destek, dünyayı okuyabilen aile/ebeveyn...) de olmalı...”

VELHASIL

Kimler çıktı, bu düşüncedeki Stanford’tan?

Google kurucuları Sergei Mikhailovich Brin ve Larry Page...

Tesla’yı geliştiren Elon Musk...

Instagram’ın kurucuları Kevin Systrom, Michel Krieger... Youtube’in kurucusu Jawed Karim...

Microsoft’u büyüten Steve Ballmer...

Netflix’in kurucusu Reed Hastings... LinkedIn’in kurucusu Reid Hoffman...

Paypal’ın kurucusu Peter Thiel... Reliance Industries ile dünyanın en zengin 15’inci adamı olan Mukesh Ambani...

Ve dünya ekonomisine yön veren yüzlercesi...

Gençleri **“işsiz göstermemek”** için üniversitelere yönlendirmekle; mülakat ve müfredat gibi tartışmalara odaklayıp, dünya gerçeklerinden uzaklaştırmakla; umutlarını tüketmekle değil; dünyada da uygulanan **“yetenek/öz güven/sorgulama/analiz geliştiren, gerçekçi modeller”**le her günümüzü bayrama çevirebiliriz...

Abdulkadir Selvi

Siyasi komployu çökertecek sürprizler geliyor mu

ENTEL bir giriş olsun diye Shakespeare'den "Olmak ya da olmamak. Bütün mesele bu" diye bir giriş yaptım, kimsenin umurunda olmadı. Madem öyle ben de Sertab Erener gibi, "Hişt hişt sakın ol, sinirlerine hâkim ol" diyorum.

Ne de olsa Sertab Erener, Eurovision şarkı yarışmasını kazanmış dünyaca ünlü bir sanatçımız. Ayrıca sesine hayranım.

Yazıya bu kadar uzun bir tur attırdıktan sonra sadede gelelim.

Darbe iddialarına kadar uzanacak şekilde siyaseti karıştıran Ayhan Bora Kaplan operasyonunda gerçeklerin ortaya çıkmaya başlayacağı bir haftaya giriyoruz.

ORGANİZE KAÇIŞ

Önce sondan başlayayım.

1- Organize suç örgütünün iki numaralı ismi Serdar Sertçelik'in elektronik kelepçe takılıyken yurtdışına kaçırılması organize bir iş.

KAZINACAKLAR

2- Serdar Sertçelik'in, Kıbrıs'tan gelmeye ikna edilmesi için polis şefinin yaptığı maksadı aşan konuşma, ardından elektronik kelepçe takılıyken 9 kez ihlal etmesine rağmen tutuklanmaması ve nihayet bir polis şefinin refakatinde kaçırılması emniyet içinde çok can yakacak gibi gözüküyor. Hatta yakmalı.

3- Bu işte ihmali olan, kusuru bulunan, hatası tespit edilen, işbirliği yapan, yardım ve yataklık eden her kim varsa suçunun derecesine göre "kazınacaklar" deniliyor.

FETÖ'CÜ NASIL BİLDİ

4- Türkiye'de herkes Serdar Sertçelik'in Kos adasına kaçırıldığını konuşurken, ilk andan itibaren "Meriç'ten kaçtı" diyen firari FETÖ'cü Cevheri Güven bunu nasıl bildi? Meriç Nehri'nden kaçma işinde FETÖ'cüler bir numara. Kaçışta parmakları var mı?

KAÇIŞI PLANLANDI MI

5- Serdar Sertçelik'in yurtdışına çıkarılması ve ardından FETÖ'cü polisler, gazetecilere, Zekeriya Öz başta olmak üzere FETÖ'nün önde gelen hâkim ve savcılarına güvenli evler açan Alman istihbaratı ile irtibatını kim kuruyor? Alman istihbaratı demek, CIA'in Almanya şubesi demek. Yoksa AK Parti'ye yönelik operasyon için kaçırılması birlikte mi planlandı?

AYHAN BORA KAPLAN'IN YAKALANMASI

6- Serdar Sertçelik'in kaçırılması çok vahim bir olay. Sorumlularının hesap vermesi lazım. Ama biz daha çok Ayhan Bora Kaplan'ın yakalanışı sırasındaki görüntüleri konuşuyoruz.

Vay efendim polis müdürleri operasyona katılır mıymış, yok efendim polis müdürünün biri göbekliymiş, yok efendim şov yapmışlar.

Operasyonun şekliyle ilgili değerlendirmeler yapılabilir. Ama bunların hiçbirisi Ayhan Bora Kaplan'ın yakalanmasını itibarsızlaştırmamalı.

DİNLEME SIZDIRILIYOR

7- Ayhan Bora Kaplan'ın yakalanmasıyla çok büyük bir iş başarmışlar. Keşke aynı başarıyı Serdar Sertçelik için göstereleserdi.

8- Ayhan Bora Kaplan'ın yakalanması neden çok önemli bir iş dedim?

Ayhan Bora Kaplan hakkında mahkemeden dinleme kararı alınıyor. Dinlemenin 10'uncu gününde polisin içindeki bir köstebek, Ayhan Bora Kaplan'a dinlenildiği haberini veriyor.

VİP'TEN KAÇIŞ

9- Ayhan Bora Kaplan o andan itibaren yurtdışına kaçmak için hazırlık yapıyor. Devletin içindeki bir adamı aracılığıyla Esenboğa Havalimanı VIP salonundan uçmak üzere rezervasyon yaptırıyor. Aracın direksiyonuna kendisi geçiyor. Araca güvendiği eski özel harekâtçı olan korumasını alıyor.

NEFES KESİCİ TAKİP

10- O andan itibaren nefes kesici bir takip başlıyor. Sızma olur korkusuyla diğer birimlere haber verilmiyor. Operasyonu bizzat polis müdürleri yapıyor.

11- Biraz gerilim, biraz heyecan, biraz da kuşu uçurmama kaygısı var. Esenboğa Havalimanı girişinde araç durdurulup Ayhan Bora Kaplan derdest edilince, yere yatırılıp ters kelepçe takılıyor.

12- Polislerin şov yapma merakı olabilir. Diğer mafya liderlerine mesaj verme duygusu olabilir ama netice itibarıyla Ayhan Bora Kaplan'ın yurtdışına kaçması ve uluslararası istihbarat servislerinin kucağına düşmesi engelleniyor.

SİYASİLERLE İLGİLİ İDDİA

13- Tekrar Serdar Sertçelik'in iddialarına gelince. Serdar Sertçelik, AK Partili siyasetçilerin isimlerinin iddianameye girmesi için kendisine telkinde bulunulduğunu iddia etmişti. Bir de Cumhur İttifakı ve MHP aleyhindeki konuşmalardan söz etmişti.

GÖRÜŞMELER KAYDA ALINMIŞ

14- Polis şefleri de Serdar Sertçelik'le yaptıkları görüşmeleri kayda almışlar. Bunları savcılığa teslim etmişler. Bir kopyaları da müfettişlere verilmiş. Dijital veriler üzerinde savcılık incelemesi sürüyor ama İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin yaptığı çalışmanın tamamlanmak üzere olduğu ifade ediliyor. Şimdiye kadar yapılan incelemelerde AK Partili siyasetçilere ve Cumhur İttifakı'na yönelik sözlü ya da yazılı bir talimatın tespit edilmediği söyleniyor. İçişleri Bakanlığı'nın bu konuda kapsamlı bir açıklama yapması bekleniyor.

'CUMARTESİ ANNELERİ'NE İZİN VERİLECEK Mİ

Cumartesi Anneleri'nin eylemlerini biliyorsunuz. Faili meçhul cinayetlerin kol gezdiği 90'lı yıllarda PKK'lı diye alınıp bir süre sonra cesetleri bulunan insanların aileleri.

Bir de Diyarbakır Anneleri var. Onlar da PKK tarafından dağa kaçırılan çocuklarını kurtarmak için çaba gösteriyorlar. Anneleri yarıştırmak gibi bir çabayı doğru bulmuyorum. Annelerin önünde saygıyla eğiliyorum.

SERDAR KORUCU'NUN KİTABI

Cumartesi Anneleri her ay cumartesi günü İstanbul'da Galatasaray Meydanı'nda toplanıp eylem yapmaya başladı. Yaşlı başlı kadınlar coplandı, dövüldü, ama vazgeçmedi. Başarılı gazeteci Serdar Korucu'nun o dönemi anlatan "Cumartesi Anneleri" kitabı bu hafta raflarda olacak. Kitabın altında bir not var. "Galatasaray Meydanı'nda bin hafta" diye.

FAİLİ MEÇHULLER

Cumartesi Anneleri'nin evlatlarını kaybettiği dönemde DYP- CHP koalisyon hükümetleri işbaşındaydı. Cumartesi Anneleri eylemlerine ilişkin olarak AK Parti iktidarının farklı uygulamaları oldu. İzin verildiği bir dönem oldu. Sonra yasaklandı. Cumartesi Anneleri 1000'inci haftada 25 Mayıs günü, ilk eyleme başladıkları Galatasaray Meydanı'nda toplanmak istiyorlar.

ERDOĞAN HAPSE ATILMADI MI

90'ların karanlık dönemlerine karşı bir eylem olan Cumartesi Anneleri'ne yasak getirmenin, yaşlı başlı kadınların copla, sopayla dövülmesinin AK Parti iktidarına ne faydası var? Türkiye'ye ne faydası var? 90'lar AK Parti'ye de Erdoğan'a da karşı olan yıllar değil miydi? Refah Partisi o dönemde kapatılmadı mı? Seçilmiş Başbakan Erbakan o dönem tasfiye edilmedi mi? Başörtüsü yasağı o dönem uygulanmadı mı? Cumhurbaşkanı Erdoğan bir şiir okudu diye hapse atılmadı mı? 90'lı yılların yasaklarını sürdürmenin Türkiye'ye ne faydası var?

YUMUŞAMA SÜRECİNE KATKI

Cumartesi Anneleri'ne izin verilmesinin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın siyasi projesi olan "yumuşama" sürecine olumlu katkı yapacağı kanaatindeyim.

İbrahim Kahveci

Türkiye’de Türk nüfusu bitiyor

Yıl 2001 büyük kriz... 65,6 milyon nüfus içinde doğan bebek sayısı 1 milyon 323 bin.

Yıl 2023 Nass ekonomisi... 85,4 milyon nüfus içinde doğan bebek sayısı 958 bin.

Nüfus 19,8 milyon artmasına rağmen doğan bebek sayısı -365 bin azalmış.

Hatta Erdoğan Cumhurbaşkanı olduğu 2014 yılı: 77,7 milyon nüfusta doğan bebek sayısı 1 milyon 351 bin. Ve ne oldu ise Erdoğan’ın Cumhurbaşkanı olmasından sonra başladı.

Binde 20,17 olan 2001 doğum oranı 2014 yılında yine binde 17,39’daydı.

Ama şimdi bizde 11,23’e düştü.

Büyük felaket 2014 sonrası başladı.

Bir ülkenin nüfusunun aynı kalması için kadın başına doğumun 2,1 olması gerekir. Bu doğum oranı uzun vadede ülke nüfusunu sadece aynı yerde tutar... Yani **sınır seviye 2,1...**

2001 büyük krizinde 2,38 olan kadın başına doğum 2014 yılında da 2,19 seviyesinde. Ama sonrasında başlayan şelale düşüşü ile **bugün kadın başına doğum oranı 1,51’e geriledi.**

Türkiye’nin nüfusu kesin ama kesin olarak yakın tarihte düşmeye başlayacak. Bu kesinkes bir bilgi...

Bundan yaklaşık 10-15 yıl önce her 100 doğuma karşı 30 ölüm olurken şimdi bu oran 100 doğuma 50 ölümü geçiyor.

Ölüm sayısı yılda 500 bini geçerek her yıl artarken doğum sayısı ise her yıl sürekli düşüyor. Doğum sayısı ile ölüm sayısının eşitlenmesi bu gidişle 10-15 yıl içinde gerçekleşir. Ve Türkiye’nin kendi nüfusu hıza düşmeye başlar.

20.05.24

Hatta burada bir parantez daha açalım: Türkiye’de doğum sayısını Doğu ve Güneydoğu illeri ayakta tutuyor. **Şanlıurfa’da doğum oranı 3,27 ama İstanbul ve Ankara’da 1,20’de kalıyor.** Bu 1,20 oranı AB ortalaması olan 1,42’nin bile çok altında.

Daha da ileri gidelim ve şunu söyleyelim: Doğu ve Güneydoğu illeri olmasa Türkiye’de doğum oranı AB Ülkelerinin bile gerisine düşmüş durumda.

Doğum oranını refaha bağlayanlar olabilir (ki, uzun vadede refah arttıkça doğum oranı düşer. Mesela 2002-2015 arası Türkiye bunu yaşadı. Doğum sayısı arttı ama oranında küçük küçük düşüşler yaşandı. 2015 sonrası ise oran çok daha sert düşerken sayı bile hiç ama hiç artmadı. (grafikte hem sayı hem oran var)

Eğer **dolar milliyetçisi** değil de gerçek bir vatansever milliyetçi iseniz bu yazdıklarım karşısında adeta isyan etmeniz gerekir.

Türkiye’de Türk nüfusu bitiyor.

Buna nasıl izin verilir? Buna kim, neden, nasıl yol açtı? Hele bir bakın yaşananlara ve sonuçlarına.

Yakın zamanda evlatlarımız bu ülkede azınlık olacak.

Bakın bazı illerimizde doğan çocuk sayısından daha fazla ölümler yaşanıyor. Mesela Balıkesir’de 2021’den beri daha fazla ölüm var.

Doğan çocuk sayısından daha fazla ölüm olan diğer illerimiz ise şunlar: Ordu, Çanakkale, Kütahya, Çorum, Zonguldak, Giresun, Edirne, Kırklareli, Kastamonu, Amasya, Burdur, Karabük, Çankırı, Sinop, Bartın ve Artvin.

Durumu nüfus artışı ile izah edemeyiz. Mesela Balıkesir’de son 4 yılda 43 bin 633 bebek doğdu ama 50 bin 128 kişi de öldü. Nette nüfus 6.495 kişi azalması gerekirken tam tersine 50.730 kişi arttı. Çünkü 44 bin kişi dışarıdan göç olarak Balıkesir’e geldi.

Son 4 yılda göç veren illere bakın: Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Van gibi doğum oranı yüksek iller.

Türkiye, hem kendi içerisinde demografik yapısı bozulan bir ülke hem de yabancı istilas ile demografik yapısı bozulan bir ülke...

Acaba bu duruma kimler neden sebep oluyor ve neden niçin kimse ses çıkartmıyor? **Kısa vadeli bir iktidar uğruna hangi milliyetçi, hangi vatansever ülkesinin bu şekilde yıkılmasına seyirci kalabilir?**

Bakın 2008 yılında 0-5 yaş grubu gözbebeğimiz çocuk nüfusu 7 milyon 174 bindi. 2018 yılında 7 milyon 777 bine kadar çıktı ama 2023 yılında 6 milyon 604 bine düştü.

Bu bir felaket... Türkiye'de çocuk nüfus sayısı artmıyor, tersine 2018 yılından beri düşüyor. Bakın tekrar ediyorum: Burada oran vermiyorum... Mutlak sayı olarak bile çocuk nüfus sayısı düşüyor.

Oysa 2008 yılında +65 yaş nüfus 4 milyon 893 binken şimdi (2023) 8 milyon 723 bine çıktı.

Hadi şimdi oran vereyim: 2008 yılında 100 çocuk nüfusa karşı 68 yaşlı nüfus vardı. Şimdi her 100 çocuk nüfusa 132 yaşlı nüfus var.

Ve daha vahimi ne biliyor musunuz? Yaşlı nüfus hızla artmaya devam ederken çocuk nüfus azalmaya devam edecek.

Sorarım size, bu ülke nereye gidiyor?

Bu kadar hızlı değişim olabilir mi? Neden Erdoğan Cumhurbaşkanı olduktan sonra Türkiye'nin demografik yapısı bu derece hızlı çöktü?

